

ספרוי — אוצר החסידים — ליאובאואריטש

שער
שלישי

קובץ
שלשת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלהה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליאובאואריטש

•

בָּא

(חלק בו שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקווי

שנת חמישת אלפים שבע מאות שמות שונים ושש לביריה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת בא, כת טבת-ו' שבט, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehota.org / www.kehota.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehota.org

בָּא בָּ

לויט מסקנת הגמרא אין נדרים⁹ (און איז איז אויך משמע פון רמב"ם¹⁰) איז "שה לבית אבותי לאו דאוריתא", ד.ה. איז מן התורה איז ניטא קיין דין מינו אויף א קטן¹¹ (און דאס ממנה זיין א בן קטן אויף א קרבן פסח¹² איז בלויז מדרבנן).

ב. איז חידושי ר' חיים הלוי (אויפן רמב"ם¹³) איז מבואר, איז "הא דשה לבית אבות לאו דאוריתא הוא (רכ) לעניין חיובא" (או ס'אייז ניטא קיין חיוב אויפן אב צו מקריב זיין פסח על הקטנים), אבער לעניין עיקר דין מינויו אתרבו גם קטנים מקריא דשה לבית דהאב יכול

(9) לה. א.
(10) ממ"ש בהל' ק"ב (פ"ב ה"ח) – דבגדלים ציל מעדתן (ואי ס"ל שה לבית אבות דאוריתא – ביא אוד פסח על חבירו של מעדתו, כנדורים שם) – כ"כ במנ"ח שם (יעוד) בדעת הרמב"ם. אבל ליהיר שולדעת בנה (קהלת יעקב (אלגוי), הובא בדי דוד לפחסים שם*. ונזה) פסק הרמב"ם דשה לבית אבות דאוריתא (וכhidushah השקרות) אם יש בזה סוגיות מתחולפות – ראה Tos' גיטין מה, א. רמב"ן וריטב"א שם. שטמ"ק נדרים שם. וראה ג' Tos' גיטין סד, ב. קידושין מב, א. ונזה. ואכ"מ).

אבל ראה לקמן בפניהם (סעיר ג ואילך) ש"אדודה" (דבטח לא פlige על הרמב"ם) פסק להלכה כדעת התוס' (פסחים פט, א. שם פט, סע"א) דשה לבית אבות לאו דאוריתא.
(11) ראה Tos' ר"ה ותוס' הרא"ש נדרים שם. שטמ"ק שם. תוד"ה שה פסחים פט, א. וראה לקמן הערת¹⁴.
(12) ראה סוכה מב, ב ובפרש"י שם. רמב"ם הל' ק"ב פ"ב ה"ז.
(13) להל' ק"ב פ"ה ה"ז.

* וראה שם השגורות במ"ש הרמב"ם הל' ק"ב פ"ב ה"ז ובכקס' משונה שם. ואכ"מ.

א. אין הלכות קרבן פסח¹⁵ פסקנט דער רמב"ם, איז אע"פ וואס א קטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני איז חייב בפסח שני

– וויל די הלכה איז כדעת רבינו איז פסח שני איז "רגל בפני עצמו" (אוון דעריבער קען דער חיוב פון פסח שני חיל זיין אפילו אויף איינעם וואס איז ניט געווען מחוייב אין פסח ראשון?)¹⁶ –

פונדעסטוועגן, "אם שחטו עליו בראשון פטור"¹⁷.
איז ידוועה די תמי' בזה (וועס פרעוגט דער כסף משנה): "אטו קטן בר חיובא ופיטורא הוא" – איז וויי קען די שחיטהה עליו בראשון (ווען ער איז ניט געווען א-bar חיוב) פטרץ אים בפסח שני?

דער כסף משנה ברעננט דעם תירוץ פון ר"י קורוקט¹⁸: ביוון דרומנא רבבי' לקטן שיחטו עליו וממנין אותו [וואי מלערנט] עס אפ פון דעם פסוק¹⁹ "שה ליבית" – "מלמד שאדם מביא ושותח על ידי בנו וכתו הקטנים" – נפטר הוא בכך מן השני.

פרעוגט דערויף דער מנחת חינוך²⁰:

(1) פ"ה ה"ז.

(2) פסחים צג, א. רמב"ם שם ה"א (ואילך).

(3) ראה צפיעז' הל' תרומות פ"ב הייב (מא, ג). דמקרו דהרבנן הוו מיירושלמי פסחים פ"ח ה"א. ע"ש. כ"כ ברא"ב לירוב'ן דברי הירושלמי בא"א). העדה ופנוי משה פירשו דברי הירושלמי בא"א).
(4) על אה. וכן הקשה בטורי אבן (אנבי מילואים) לר"ה כה, א. ונזה.

(5) פסחים פט, א. וראה לקמן הערת¹².

(6) פסחים פט, א. וראה לקמן הערת¹².

(7) פרשנותנו ייב, ג.

(8) מצוה הסקב' (קרוב לסופו).

איןינער פון די "בני החבורה"¹⁷ (ובאופן זה מוז דער קטן זיין איזו ואס קען עטן איז צוית¹⁸, און ער מוז זיין אַ בען דעת¹⁹). און דער פסק הרמ"ם "אם שחתטו עלינו בראשון פטור" רעדט זיך נאר אין א פאל ווען דער קטן איז געווארן איןינער פון די בני החבורה עי' מינו – שחתטו עלינו – וויל דעםאלט איז די עשיית הפסח אויך צויליב אים.

ג. אבער דער תירוץ (או אפילו לוייטן מ"ד "שה לבית אבות לאו דאוריתא" איז א קטן בגדר מינו מה"ת) איז דרש ביאור נוסף:

תוספות²⁰ זאנט או לוייטן מ"ד שה לבית אבות לאו דאוריתא איז דער קרבן פסק א דבר איסור פאר דעם קטן, וויל דער קרבן פסק טאר ניט געגעסן וווערן שלאל למנווין [אוון דאס ואס מען מעג מאכיל זיין דעם קטן פון קרבן פסק איז נאר דערפֿאָר ואס "איכא חינוך מצوها"]. דאס הייסט, או לוייט תוס' איז א קטן (למ"ד שה לבית אבות לאו דאוריתא) ניט בגדר מינו²¹; ניט נאר ער איז ניט בגדר חיבור, נאר ער איז אסוד בזה, ניט בגדר הקרבן – מן התורה איז אסוד אים אפילו מאכיל זיין פון ק"פ,

אונ דער אלטער רבבי ברעננט אראפ שיטת התוס' להלכה, זז'ל²²: כל דבר

למנותן שלא מדעתן¹⁴, אונ סאייז "חל עליהן דין מינוי ובעלים של פסח מד"ת".

אונ עפ"ז פארענטפערט ער דעם פסק הרמ"ם הניל, וויל כאטש איז "לא איכללו קטנים בחיבורא דק"פ" (ווארום א קטן איז ניט קיין בר חיבורא, פונדעפעט-וועגן – "הפסח עולה להם", ובמילא איז ער "פטור מפסח שני כיון דבר קיים הקרבת הפסח ומוצתו בראשון".

יתירה מזו געפינט מען איז צפען (פון לראגאטשאָווער)¹⁵, ואס ער איז מבאר און עס זייןען פאראן צוויי דינימ ווי א קטן קען ער פון קרבן פסט:

א) מצד דעם דין פון "שה לבית אבות" – ואס איז דעם אפין וווערט דער קטן ניט פְּאַרְעַכְּנֵט פון די "בני החבורה" און ער האט ניט קיין שייחות צו הקרבת וועשיית הפסח, און דאס ואס ער עסט פון קרבן פסט איז נאר וויל ער איז "בטיל¹⁶ להאב".

ב) אויב אביו האט אים מונה געוווען על פשחו – ואס דערמיט וווערט ער

(14) ופרשׂ עפ"ז דברי ר' יז בפסחים (פה, א) "שה לבית מ"מ" כפשוֹר (וכפרשׂ) שם. וכ"ה בר' ח שם. וראה שטמ"ק נדרים שם (דאין ציריך דעת הקטן, ודלא כפי' התוס' פסחים שם (הובא לקמן) בפנימי). וראה שם פירושו בהמשך סוגיות הגם' בנדרים שם.

(15) צפען הל' תרומות פ"ב ה"ב (mag, ב"ג) וראה ג"כ "שות' צפען" דויננסק ח"ב ס"ח"ז'ו"ד (הוועתקו (רבים) בצעען עה"ת פרשנו ע' נת ואילך).

(16) ראה לשונו בשו"ת צפען שם רס"ט (וראה שם שזו דלא כהתוס' פסחים הניל הערה 14). – והוא דנדרים "שה לבית אבות לאו דאוריתא" מפרשׂ (בהל' תרומות שם): וויל דהיך דשה לבית אבות אי מה"ת ציריך שייחשוב עליהם, או (אי לאו דאוריתא) ממילא כן ולא מהני אף אם יחשוב שלא לשחות עליהם (ע"ש). וראה שטמ"ק נדרים שם: שה לבית אבות לאו דאוריתא . . . וגזרת הכתוב היא להאכיל פסח שלא למנווין בבני ביתו.

(17) נסמן בהערה 12. וראה רמ"ם שם פ"ה ה"ו.

(18) רמ"ם הל' ק"פ פ"ב ה"ג (מסוכה מב, ב).

(19) ש"ת צפען שם ס"ח "שהי' בון דעת כהך".

דסוכה דף מ"ב" (ראה שם ע"ב).

(20) פסחים שם.

(21) וגם לפ"י הרין (תוס' ושטמ"ק) נדרים שם דקטנים אכללים מה"ת – הרין כתבו שאין בזה אסור דלא למנווין כי אינס בדין מניין. ומוכחת, שהוא דין רק באכילה (شمורתים לאוכל מ"ק), אבל אינס שיכים לעשיות הפסח [והי שיחיטת הפסח ואכילה שרמי מזות הן – דהמ"צ להרמ"ם מע' נהנו. ועוד. וראה בארכונה לקו"ש חטין ע' 102 ואילך].

(22) בשו"ע או"ח שם ג"ס"ח (מג"א שם ס"ק ג).

גדר פון מיניו, נאר דא איז עס אן אכילת דבר איסור ווילע עס רעדט זיך אין אַ פאל וווען (בפונע) "לא נמנה עליו".

ועפ"ז וואלט מען לכארה געקענט זאגן, אַז דער אלטער רביעי²² געמט אַן דברי התוס' בלויין בנוגע לעניין החינוך, אַז מצד "חינוך מצווה" מעג מען מאכילדין דעם קרבן פסח צו אַ קטן איפילו וווען עס הייטט בי' אַם אַ דבר איסור.

אַבער דער איסור דערבי איז [ניט ווי דעת התוס'], אַז וויבאלד "שה לבית אבות לאו דאוריתיא" טאר אַ קטן בכל ניט עסן פון קרבן פסח, נאר] ווילע דאַ רעדט מען אַין פאל וווען "לא נמנה עליו"; אויב אַבער דער אַב האט מונה געווען דעם קרטן על פטחו, מעג (דאָרף) דער קטן עסן פון קרבן פסח מן התורה (ווילע ער אַז אַינגער פון די' "בני החברורה").

— ולפ"ז אַז דער פסק פון אלטן רביעין ניט בסתרה צום פסק הרמב"ם, ווילע דער רמב"ם רעדט (כנ"ל) אַז אַ פאל וווען "נמנה עליו", משא"כ דער אלטער רביע רעדט אַין אַ פאל וווען "לא נמנה עליו".

ה. אַבער כד דיקת — קען מען ניט זאגן אַזוי (אַז לוייטן פסק פון אלטן רביעין אַז דער גדר פון מיניו בי' אַ קטן).

ווארום דער מקור אַז מהאָט מתיר געווען צו מאכילד זיין אַקטן פון ק"פ "שלא למיניו" מצד "חינוך מצווה", אַז דאָר פון דברי התוס' הנ"ל. אַז בשלה מא לוייט שיטת התוס' אַז אַ קטן אַז ניט

(27) ועכאי"כ בגמ"א שמייאו בשם התוס', שאפ"ל (בדוחק עכ"פ) שכונתו רק להביא הוכחה בדברי התוס' להדין שמותר לסתות בדים איסור קטן כישר בזה חינוך מצווה (אבל בנוגע לק"פ לא ס"ל כההוו' כ"א כהורץ כו' שמלה תחיליה אַין בקטן איסטור דשלא למיניו).

שהוא משומח חינוך מצווה מותר לסתות לו איסור בידים כגון להאכיל פסח לקטן שהגיע לחינוך²³ אע"פ שלא נמנה עליו ואן הפסח נאכל אלא למנויו אעפ"כ כיון שמתכוון להchnerו במצבות מותר [וואט דער מקור פון דעם דין איז (פון מגן אברהם²⁴ וועלכער ברענget עס) פון תוס' הנ"ל].

אונן לויט די בייאורים הנ"ל ברמב"ם ווועט אויסקומווען, אַז דער פסק פון אלטן רביעין (כדעת התוס') אַז בסתרה צום פסק הרמב"ם.²⁵

אַבער עס אַז אַ דוחק צו זאגן אַזוי: מען געפיגט ניט אַ דיעעה החולקת על הרמב"ם,
אונן פון ניט מעורר זיין ע"ז בנן'ב הרמב"ם אַז מוּבָן²⁶ אַז אַלע נעמען אַז פסק הרמב"ם.

ד. לכארה וואלט מען עס געקענט פאָרענטפערן, ע"פ דיקוק הלשון פון (מ"ג אַזון) אלטן רביעין — "מותר לסתות לו איסור בידים כגון להאכיל פסח לקטן .. אע"פ שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנויו":

פון דעם לשון "אע"פ שלא נמנה עליו" (אונן ניט — "שאינו בר מינוי" וכיו"ב) אַז משמע, אַז אויך בי' אַ קטן אַז שייך דער

(23) תיבות אלו אינן במג"א. ויל' שאדהי' הוספן להציג הנפק"ם בין שיטת התוס' לשיטת הר"ן כו' בטעם שמותר להאכיל ק"פ לקטן ואין בה איסטור שלא למיניו — אם מותר להאכיל גם לקטן שלא הגיע לחינוך (וזהו נוספ' על הנפק"ם שבמנ"ח שם בחרש ושותה).

(24) או"ח שם סק"א. וראה لكمן העורה 27.
(25) וש"ז או"ח שם.

(26) וכידוע הכלל (ראה משנה מלך הל' כלאים פ"ט ה"ז) ובס' שנמננו בשד"ח כלילי הפטוקים ס"ז סק"א) שבמקומם שנ"ב הרמב"ם לא השיגו עליו ה"ז הוכחה שטעכיכים לדבריו.

האט אים מונה געוווען על הפסח, איז
„לא נמנעה“ – ער איז ניט בגדר מינוי.³¹

ב) ועוד יש לומר, איז דער לאו לשון מינט
כפישטו, איז דער אב האט אים ניט מונה
געוווען; ואעפ' איז ער איז סיידי-ווײ ניט
בגדר מינוי – וואאלט אבער געוווען א
קס"ד וסבירא איז מײַאל אים מונַן מונה
זיין מצח חינוך בכוּדי אים צו מאכיל זיין
פֿון קֿפּ (אוֹן דאס קומט דער אלטער רבי³²
שולל זיין, איז אעפ' שלא נמנעה עליו)
מעג מען אים מאכיל זיין פֿון קֿפּ).

דער ביאור זהה: גלייך נאָר דעם דיַן
הנִיל (בנגען לק"פ) איז דער אלטער
רבי ממשיך: „אַבל מצוחה שלא שייך
בְהַחִינּוּךְ דְהִינּוּ שְׁלָא וּכְלָל לְעַשְׂתָּה
כְשִׁיגְדֵּל . . . אעפ' שׂוֹהוּ צְרוּךְ מְצֻחָה
מִמְּכַיּוֹן שְׁכִשְׁגַּדְלֵי יַסְוֵרֶל לוֹ לְכַן גָּם
עכשיי אַסְוֵרֶל.“

ומהאי טעמא זייןען פֿאַראָן דיעות,³³
אוֹן בנדי"ד, וויבאל איז אַגְדָּל טָאָר נִיט
עַסְנָן פֿון קֿפּ בלִי מִינּוּי, איז אוֹיךְ דער
היתר מטעם „חִינּוּךְ מְצֻחָה“ נאָר איז אַ
פָּאל ווּעָן אַבְיוֹן האט אים „מְנוֹהָה“ געוווען.

[א]דער באופן אחר קצת: עס וואלט
געוווען אַקס"ד, איז ווּעָן איז מען דוחה
דעם אַיסְוֵרֶל מה"ת „לְסָפוֹת לוֹ בִּידִים“

(31) ולהעיר מלשון המג"א שם „וכ"כ התרום . . .
דומטור . . . אעפ' שלא נמנעה עליו“ – והרי לדעת
התוס, כוונת הגמ' היא שקטן אינו בגדר מינוי
גם אם מנוא על פולחן).

(32) מנ"ח מצוחה ז (בסוף) ועוד – ומפרש כן
בתוס*. אבל במג"א וושע"ז אדיה"ז מפורש „אעפ'
שלא נמנעה עליו“, שבפשטות הכוונה שאביו לא
מאנו*, בבעניט.

*) וזהירות, שמהה שהמן"ח מביא שם דברי
הmag"א (בנגען לתק"ש בשบท) משמע לכארה
שפפורש כן גם דעת המג"א. וצ"ל שפפורש דברי
זהירות ממש רונן דרבנן. וראה מנ"ח שהובא
לקמן הערכה.³²

בגדר מינוי – איז מען מוכחה צו זאגן אַז
מהאט דאס מתיר געמאָכט „מצח חינוך
מצוחה“, כדי פֿאַרְעָנְטְּפֿערְן דֵי קַושְׁיָה (פֿוֹן
תּוֹסְ), ווהאיך מאכיל פֿסח שלא למנווּן;

אַבער אוֹיךְ מְהַאֲלָט אַז מה"ת איז אַ
קטן יעַ בְגָדָר מִינּוּי (וְאַכְלִית פֿסְחָ) –
מַהְיִיכְיִ תִּתְהִי לְוֹמֵר אַז אוֹיךְ דער אַב האט
נִיט מְנוֹהָ גַעֲוֹעָן בְנוּ עַל פֿסְחוֹן, זָאָל מַעַן
אַים מַתְרֵר מְאַכְלָן „לְסָפוֹת לוֹ בִּידִים“ אַ
דְּבָר אִירְסָה מְטָעָם „חִינּוּךְ מְצֻחָה?!“?

ובפרט לויטן פֿסְקָ פֿוֹן אַלְטָן רְבִינְזָן³⁴
אַז, לְסָפוֹת לוֹ אַיסְוֵרֶל בִּידִים אַסְוֵרֶל
אַדְםָ מה"ת – קומט אוֹים, אַז דער הִתְהִרְ
לְהַאֲכִילוּ מְטָעָם „חִינּוּךְ מְצֻחָה“ – ווּאַסְ
חִינּוּךְ אַז אַמְצָחָה מַדְסָן³⁵ – אַז דוחה
אַז אַיסְוֵרֶל מה"ת³⁶!

ו. דָאָרָף מען זָאגָן, אַז לויטן פֿסְקָ פֿוֹן
אַלְטָן רְבִינְזָן אַז מה"ת נִיטָאָ קִין דִין
מִינּוּי אוֹיךְ אַקְטָן.

אוֹן דאס ווּאַס דער אלטער רְבִי זָאגָט
דַעַם לשון „אעפ' שלא נמנעה עליו“ (אוֹן
נִיט „שָׁאַיְנוּ בָר מִינּוּי“ וכוי"ב) – ווּעַט
מען דארפן מפרש זִין כוונותו:

א) אַז מַיְטָ דַעַם לשון „שְׁלָא נְמָנָה“
מִינּוּי ער זָאגָן – אַז דער קִטָן ווּנְעָרָת נִיט
„נְמָנָה עַלְיוֹן“; ד.ה. אַפְּילָו אוֹיךְ דער אַב

(28) שׁוּעָן אוֹחֵח שם ס"ה. – משא"כ בתוס'
פסחים הניל לא נאמר דלسفות לו אַיסְוֵר בִּידִים
הוּא אַיסְוֵר דְאַדְהָז שְׁמָסְבָּבָה. וראה אַנְצִיקְלָפְדִי תלמודית ע'

(29) שׁוּעָן אַדְהָז שְׁמָסְבָּבָה. הַלְּ תִתְהִרְ
בְּתַחְתָּן. ו.ש.ג.

(30) והרי המדורר כאן באיסור שלא למונוי
שהוא אַיסְוֵר דָאָרְיוּתָא. וראה דוחה רעכ"א
שהובאו בשטמ"ק פֿסְחִים (להר"י גְּרוֹשִׁנִי) על דברי
התוס' שם – שקו"ט אַיךְ מותר לسفות אַיסְוֵר
זהירות ממש רונן דרבנן. וראה מנ"ח שהובא
לקמן הערכה.³²

מל געווען לשם מצוה, אע"פ אז ער טוט עס ניט לשם גירות, איז "אם נתגיר אחר כך אין צרי להתף דם ברית"³⁸.

ג) די מצוה פון ידיעת התורה איז מען מקיים מיט די דברי תורה וואס מען לרענט בקטנותו, וויבאלד איז "ע"י לימוד .. יהי לו ידיעה בגדלות"³⁹.

פון די דוגמאות הנ"ל איז מובן, אז די סברא פון ראנטשאואר איז א באזונדער ביואר⁴⁰ אויר פסק הרמב"ם הנ"ל. דאס הייסט: דאס וואס ער שריביט, "דגם פטור כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמנ שנותחיב", מינט ניט דוקא בי אועלכע מצות וואס די תורה האט בעירוש מרבה געווען אקטן בדין עשיית המצווה⁴¹ (נאר ער איז א "פטור" – דער קטן איז ניט מהויב בהז)

– ע"ד ווי לויטן פריערדיקן ביואר פון ראנטשאואר, אז אקטן איז שיך צו עשיית הפסח מה"ת (ער קען וווערן א מנוי מה"ת אויף ק"פ אלס אחד מבני החבורה), נאר זייןדייך אקטן איז ער ("פטור") ניט מהויב איז דעם –

נאר אפללו בי די מצות וואו מען געפנט ניט איז דער קטן זאל האבן א שייכות צו דין עשיית המצווה – איז זיין פעולות המצווה אלס קטן (ופטור) אויב זי איז קיימת (נמשכת) פטרט אים בשעת גדלותו.

(38) צפער'ן הל' מילה שם ה"ז (ע"ש שמאפרש כן ל' הרמב"ם שם).

(39) שו"ת צפער'ן שם ס"ג.

(40) עוד ביואר בשוו"ת צפער'ן שם ס"ג, דהרבמ"ם איררי בגודול של הביא בא' שעורת שאו נעשה גודל למפרע. ע"ש. וצ"א, כי דוחק הבי גודל לפריש דם"ש הרמב"ם קטן סתום איררי בכ"ג זוקא.

(41) ראה לשונו בהל' נזירות שם (כיוון דאית' במקצת) (וכן בנדו"ד ק"פ) כותב שם: אע"ג דאו לא הווי חביב .. כיון דם"מ יש בו מצוה).

צוליב "חינוך מצוה" (וואס איז נאר מז"ט), דוקא אויב די פעלת החינוך של האב איז בשילמות, ובנדו"ד – איז ער נעט ארין דעם קטן איז עשיית הפסח דורר מינוי כו]⁴²

– ואגט דער אלטער רב, איז "אע"פ שלא נמנה עליו" מעה ער מאכילד זיין דעם קטן צוליב חינוך⁴³.

וע"פ כי איז הדרא קושיא לדוכתא – ווי שטימט דער פסק פון אלטן רבין מיטן פסק הרמב"ם?

ז. ויש לומר דעם ביאור איז דעם, לוייטן כלל וואס דער ראנטשאואר⁴⁴, נעט ארויס פון דעם פסק הרמב"ם הנ"ל, איז "גט פטור א בעולת מצוה וואס מען טוט בשעת הפטור), כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנותחיב".

און ער ברענגת דערויף כמה דוג- מאות, ומהם:

א) פון בה"ג⁴⁵ איז משמע איז לוייטן מ"ד איז קטן מוליד איז ער יוצא די מיטה פון פרו ורבו מיט די בנימ שנוולדו בקטנותו⁴⁶.

ב) אן אינו יהודי וועלכער האט זיך

(33) והטעם ייל בכמה אופנים ומהם: א) מכיוון שההמוני נעשה ע"י האב, לא שייך בהז' שמא טרכ בך. (ב) מכיוון דוגם אם מאור אויב ?� ננסה מני (מה"ת) על הפסח (מכיוון שאין לו דעת) א"צ לחנכו במוני, ועוד.

(34) הל' תרומות שם. וראה גם צפער'ן הל' מללה פ"ג ס"ה. שוו"ת צפער'ן תני"ה ס"ה וט"י י"ר".

וראה צפער'ן הל' נזירות פ"ב ה"ט (כ, א).

(35) הל' כתובות.

(36) צפער'ן הל' מילה שם. שו"ת צפער'ן שם ס"ג.

(37) – ומביא שם (וראה גם בשוו"ת שם ס"ח סוטק"א) הפלגותא ביבמות (סב, א) בגין אמר מ kittim פו"ר בכנים שנולדו לו בגיותו. אבל ראה טורי אבן לר"ה (כח, א) דבזה אפ"ל כי ב"ז שטם בשבות".

וראה מנ"ח מצוה שאו.

מציאות ועכוב'ך די פועלות המצוה – דער קרבן אין ניט געבראקט געוווארן פארן קטן (ויבאלד און ער אין ניט בגין מינוי).⁴³

וועט מען דאס פארשטיין בהקדם הביאר אין דברי הראגאטשאָווער בנוגע לעשיית הפסח און "פֿעּוֹלָה שְׁלֹו קִימַת", דלאכורה:

ביז נאכּן זמֵן אֲכִילַת הַפְּסָחָה, אַיְן דָעַר רַאֲגַטְשָׂאָוועֶר⁴⁴ מִבְּאָר אָז דִי מְצֻוָה פָּוֹן עֲשִׂיתַת הַפְּסָחָה וּוּרְעַת נְשָׁדָה כָּל זָמֵן הַאֲכִילָה [וְוי] ער בְּרַעֲנֶגֶט דִי נְפָקָ'מַ הַלְּהַכָּה, אָז עַס זַיְינָעַן דָא תְּנָאִים בעַת הַאֲכִילָה וּוּלְכָעַ זַיְינָעַן מַעֲכַב הַשְׁחִיטה, וּכְמוֹ: "עֲרָלוֹת"⁴⁵ של זָמֵן אֲכִילַת הַפְּסָחָה מַעֲכַבָּת גָם לשְׁחִיטה".[⁴⁶]

און ווי ס'אי מוכח דערפּון גופא וואס הפסח אינו נאכל אלא למינויו (וואס דער מינוי מוֹן זַיְן לְפִנֵי שחיתת הפסח⁴⁷). ואָרוֹם שחיתת הפסח און אֲכִילַת הַפְּסָחָה זַיְינָעַן אַיְן המְשָׁר – "הַפְּסָחָה .. לְאַבָּא מַתְּחִילָתוֹ אֶלָא לְאֲכִילָה".⁴⁸

אָבעָר וואס אַיְן דָעַר מְקוֹר צו זַאגּן או "פֿעּוֹלָה שְׁלֹו (דִעְשִׁית הַפְּסָחָה) קִימַת" נאכּדעם ווי עבר זמן הפסח ואָסָר גַּעַשְׁוֹתָנוּ ולאכָלָן, ומותר בחמץ וכ' – קִימַת ביז פְּסָחָד שני (וואס דערפּאָר אַיְן "אם שחטו עליו (על הקטן) בראשון פטור (פסח שני)"?).⁴⁹

(43) כי מה מעיליה בזה מחשבת (מינוי) האב אם הקטן אינו בגדר מינוי כלל [ובמניהם] שבהערה 8: "כִּיּוֹן דַעַכְפַּ" ה' ח' חי' מדרבנן נפטר ע"י דאורייתא .. והדברים ארכומים אי דרבנן געשה ד"ת". וראה ל�מן העורה [57].

(44) צפּעַנְגַּלְתְּ תְּרוּמוֹת שָׁם. וכן בשווית צפּעַנְגַּשׁ שָׁם ס"ט. וודע.

(45) לשונו בצפּעַנְגַּלְתְּ תְּרוּמוֹת שָׁם.

(46) פְּסָחִים פֶּטֶן, סע"א.

(47) משנה פְּסָחִים ע"ו, ב.

און ווי די ערשטע צוויי דוגמאות הנ"ל⁵⁰ – וואס אַ קְטָן אַיְן ניט במצות פרו ורבו, ועכוב'ך מילת אינו יהודי, וואס ער אַיְן כל ניט בגין מצות מילא – ועפּבָ'בּ זַאגּט דָעַר רַאֲגַטְשָׂאָוועֶר אָז (אוֹר) אַיְן דִי פְּאָלִיגְ, וויבאלד די "פֿעּוֹלָה" שלו קיימת נפטר אף בזמן שנטחיב.

ועד"ז בנדו"ד (ק"פ שנטחט על הקטן): אָפְּילו אָוִיבּ מען זַאגּט אַז דָעַר קטן אַיְן מה"ת ניט בגין מינוי (כפּסק אַדְהָ"ז הנ"ל), פּונְדָעְסְטוּעָגְן, וויבאלד מען האט אִים מונה גַּעַוּעַן אוּפְּינָפְּסָחָה, האט ער זיך משתחף גַּעַוּעַן בהק"פּ, און וויבאלד אָז ק"פּ אַיְן אָז עַנְיָן וואס פֿעּוֹלָה שלו קיימת" (וכדליךן סעיף ח"ט), פטרט עס אִים "בָּזְמָן שְׁנָחִיבּ" (בפסח שני).

ה. אָבעָר לכּאורה פְּאַדְעָרֶט זיך נאך ביאור:

בְּשֶׁלֶマּ אֵין דִי דּוּגְמָאּת הַנְּלָל, אַיְן דָאָר דִי פֿעּוֹלָת הַמְצֻוָה אֶת מְצִיאָות (גְּשִׁמְתָה) – בְּנִים, מִילָה, יִדְיעַת הַתּוֹרָה – וואס דָעַר "פְּטוּרָה" (קטן וכ'ו) האט אָוִיפּ גַּעַמְאָכְטָעַי" פֿעּוֹלָתוֹ;

מְשָׁאָכּ בְּנַדוּ"ד – קְרַבֵּן פְּסָחָה – אַיְן דָאָר דָעַר קְרַבֵּן אָז דִי מְצֻוָה (ניט נאך אֲכִילַת הַפְּסָחָה, נאָר) – שחיתת הַפְּסָחָה וּהְקִרְבָּתָה, און וויבאלד אָז מִן הַתּוֹרָה אַיְן קְטָן ניט בגין מינוי, הייסט עס דָאָר, אַז מה"ת אַיְן בַּיִם קְטָן ניט גַּעַוּעַן דִי

(42) משא"כ הדוגמא דידייעת ה תורה א"פּ כי מכיוון שיש חיבור מה"ת על האב ללמד בנו תורה נמצא שהتورה ריבתה קטן והכניתה אותו בעשיית מצה זו. וראה ש"ת צפּעַנְגַּשׁ שם. ובכ"מ. וידועים דברי הツ"צ ב"ס פְּסָקִי דִינִים שלו ח'ב' על הרמב"ם בתחלתו ד"שema גם על תלמיד (משיכיר) יש חיבור (בת"ת) ד"ה אורייתא. וראה באורה בוזה (וכן בביאור דברי הרמב"ם) קטן שחיתתו עלייו (בראשון פטור) לקו"ש חייז ע' 233 וAIL.

באזונדנער חיוב פון פסח ראשווֹן⁵¹, איז דער וואס האט מקריב געוווען פסחו בראשון אייז ניט מההייב בעפסח שני, וויל ער האט די פעלולת הקרבן (דפ"ר) בין פסח שני, די פעללה פון עשיית קרבן פסח (ראשווֹן) איז קיימת ביין פסח שני.

יו"ד. עפ"ז ווועט מען אויך פארשטיין בונגע צו אקטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני – ובהקדמים וואס מהאט אמאָל גערעדט⁵² בארכוכה בונגע אקטן בכלל:

דערפון גופה וואס תורה איז מהייב איזן אין מצות תיקף כשיגדל – איז מוכחה צו זאגן, אז די הלכות פון די קטן מההייב צו לערגנון איזידער ער וווערט אַ גאָדול⁵³. דאס הייסט, אַז אַפְּילוּ לוּלאָ דעם חיוב פון חינוך (וואס אַז נאָר מַד"ס אַז ציווי אויפן אַבָּ), איז מצד ציווי התורה אַ קטן מההייב זיך גרייטן (בקטנותו) צו די מצות וועלכע ער וווערט אַז זיי מההייב תיקף בשיגדל⁵⁴, וויל אַנדערש ווועט ער זיי ניט קעגען מקיים זיין בגודלוּתוּ (ונ"ז – הקשר מצוה).

(51) משא"כ למ"ד תשולמיין (או תקנתא) דראשון – אין הכרה שהיא פעללה נשבכת, כי אם שהתרה נתנה תשולמיין לאדם זה שלא קיים המוצה במנה.

(52) ל��"ש ק"ז ע' 70. וראה בארכוכה שם חלהה ע' 61 ואילך (ושם ע' 65 ואילך, נט' ער אופן בזה. ע"ש).

(53) יתיירה מזה בגין שמוטר בת"ת גוזט שנטגאייר (ראה חדא"ג מהרש"א שבת לא, א ד"ה אל". ש"ת רעק"א סמ"א. ש"ד כללים ג, סקנ"ה כו). שם פאת השדה ג' סי' סוטק"ה), וйтиירה מזה – חיוב, ש"מודיעים אותו כו" (שו"ע יו"ד סי' רסח ס"ב).

(54) וכמו קטן שהגדיל בט"ו תשרי שצ"ל ולקחת ושהלכם (טוכה כז, ב) וזריך ומוכרה להכין הד"מ בקטנותה.

ט. ויש לומר בזה:

לויטין מ"ד איז פסח שני איז רגאל בפ"ע (וואס אַזוי פסק'נט דער רם"ם, כנ"ל בתחלת ס"א) – איז דאָך פסח שני אַז היוב בפ"ען, און דאס וווערט גערעכנט איז מנין המצאות (אין רם"ם⁴⁸) אַלְס אַ מצוה בפ"ען

[און נאָכְמָעָר: לדעת הרמב"ם אין ספר המצוות שלו⁴⁹ – איז אַפְּילוּ (הוזי בראשון והקרבב בשני) איז ער חייב כרת, וויל וויבאָלד פ"ש איז ניט כרת, תשולמיין מן הראשון" נאָר) רגאל בפ"ען, פטרט ער ניט דעם חיוב כרת דפסח בראשון] –

פונדעשטוטונגן, איז אויך לדיעת זז, איז אויך ער האט געבראָכט אַ פסח ראשון איז ער פטוּר פון פסח שני. ווסבראָ בזה כמפורש בקראָ, אַז פ"ש איז אַין עניין מיט פסח ראשון; ביזען זיינען כשם: פסח – אַ קרבן אויך יציאת מצרים, און דער זמן ציט זיך פון זמן פסח ראשון ביז זמן פסח שני⁵⁰. און דעריבער איז עשיית פסח ראשון אַ פעללה נשבכת (ניט נאָר ביז זמן אַכְילָתוּ, נאָר) ביז פסח שני.

און דעריבער, אע"פ איז פ"ש איז אַ

(48) בסהמ"ץ ומניין המצאות בריש ס' היד (מ"ע נז'נה). וכן בהכוורת להל' ק"פ. שם פ"ה ה"א.

(49) מ"ע נז. – ואָך שבט' היד (היל' ק"פ פ"ה ה"ז) חזר בה, פשׁוט שיש סבראָ וביאור לעצומו ראשונה בסהמ"ץ שלו. וגם רש"י (פסחים צג, א

ד"ה תשולמיין דראשון) ס"ל כן (כפי) הצל"ח שם. אבל באָור חדש לפסחים שם, דריש' כתוב כן רק לדעת זי' ולא לדעת רבי. ע"ש. וא"מ).

(50) עיג'ג' צפאי' לרמב"ם בתחלתו (א, סע"ב) [ומקשו עם שיטת הרמב"ם בס' היד דזוזי בראשון ועשה בשני נפטר מכברת. ע"ש.] המבוואר בפנים אולי "ל' נד"ז גם לפמי'ש בסהמ"ץ דלא נפטר]. וראה בארכוכה ל��"ש ח"ח ע' 126 ואילך.

דעםאלט (בשנה זו) האט דער קטן דעם עניין פון פסח (ווארום ער וועט דאך ווערן א גדור לפנוי פ"ש) – אויז וויבאלד אויז פ"ר ופ"ש זייןען אוין המשך פון אוין זמן (כבל' ס"ט), דערער אוין ביי דעם קטן פאראן דער עניין פון פסח רашון⁵⁵, אלס הקשר צו זיין חיוב בפסח שני.

בסוגנון אחר כתה: וויבאלד פסח ראשון ופסח שני זייןען אוין עניין כבל', אונ ער אויז מהוביין אוין פסח שני – אויז דער חיוב פון עשיית הפסח שייך צו אים שווין בתחלת העניין, בפסח ראשון.

אונ דערפאר, כתשס ס'אי ניט שייך צו זאגן או ער זאַל קענען מקיימס זיין מצות עשיית קרבן פסח בפסח ראשון (ווען ער אויז נאָר אָקְטֶן) – אויז אָבעָר דורך דעם וואָס "שחוּטוּ עליּוּ בראָזָן", האט ער די "פעולָה" (נט דעם קיומ חיוב) פון הקרבת הפסח (אלס הקשר לחיוינו בפסח שני), ובמילא – "כִּיּוֹן דְּהַפְּעוּלָה שְׁלֹו קִימָת נְפָרָאָף בְּזָמֵן שְׂנָחִיבָה".

(מושיות מוצאי ש"פ צו, אחש"פ
ומוצאי ש"פ טומני – תשל"ט)

(57) ולא רק מטעם חינוך דרבנן (ראה לעיל הערכה 43). – ולהעיר שע"פ המבוואר בפנים יש לומר עדי' גם בהשקיית היוזעה בקטן שהגדיל במאצע מיי הספרה (ראה מנ"ח מצוה שע. ובארוכה לקו"ש ח"א ע' 271. ח"ח ע' 55) ספריתו בקטנותו מועילה לו מלה"ת לבשיגול. ולהעיר משות' אויז צבוי ס"ג. ואכ"מ. ודי' זו יש להעיר בעוד שקו"ט בירוב, לדוגמא בענינו – קטן שנתגדל בליל טו אם מועיל המינוי בעת קטנותו (ראה מנ"ח מצוה וסק"ב).

דערמייט האט מען מבאר געועען⁵⁶ בגין עדר שקו"ט היוזעה⁵⁵ וועגן אַקטן שהגדיל בפורים דערוי מוקפות (ט"ו אדר) שחיל בשבת, וואָס דער חיוב פון קרייאת המגילה אויז מען דאָן מקדים בכללו צו יי"ד אדר, אָבעָר בנדו"ז אויז ער דעםאלט (בי"ד אדר) נאָר אַקטן; קומט אויס, או אַקטן אוין מקיים זיין חיוב שמוחויב בו אלס אַגדול – ומוחוייב לקרות המגילה!

וע"פ הכלל הנ"ל אויז דאס מובן: וויבאלד אויז כדיא צו האבן קרייאת המגילה בט"ו מז' ער זי ליענען ב"י"ד, אוין (אע"פ וואָס מצד יומן יי"ד עצמו אוין ניט שייך אוים צו מיחיב זיין בקריאת המגילה, אוין) אויז דער קביעות אויף אוים חיל אַחיה גמור (נט נאָר מצד חינוך) צו ליענען די מגילה ב"י"ד, אלס "הכשר" צו זיין חיוב בימים ט"ג.

ע"פ הנ"ל – אוּ אַקטן ווערט מוחויב מהו"ת אוין די ענינים וועלכע זייןען אוים מכשיר לחיוינו בגודלו – יש לומר (יתירה מז'ו⁵⁶ בנדו"ז):

אע"פ אוּ אַקטן אויז מה"ת כל ניט שייך צו עשיית הפסח – אויז אָבעָר אוין אַפְּאל ווען הגדייל בין פ"ר לפ"ש, וואָס

(55) ראה לקו"ש חי"ז ע' 69. ושה"נ.

(56) כי בדוגמאות הנ"ל הקטן מוכחה לעשותן בקטנותו (דא"פ בא"א) משא"כ בנדו"ד דק"פ (שאפשר להביא פ"ש). אבל לאידר, בדוגמאות הנ"ל מחייבים את הקטן בעשיית מצוה, משא"כ בנדו"ד שאין המורב שיש חיוב על הקטן לעשת פ"ר, כ"א רק שהוא בדר עשיית פסח (ראשון) בקטנותו ("אם שחחו עליו"), בתור הקשר לחיוינו בפ"ש.

